

Informar-se i comunicar-se amb eines d'avui per millorar les lectures de sempre

En aquest article es suggereix d'incorporar les Tecnologies de la Informació i la Comunicació en les activitats de lectures literàries d'Educació Primària, en la vessant d'informació i de comunicació. Una part de les propostes s'adrecen a l'alumnat, i una altra, a mestres.

Potser és hora de començar-nos a preguntar de quina manera les TIC, les Tecnologies de la Informació i la Comunicació, poden ajudar mestres i alumnes de Primària en les activitats literàries. En aquest article volem abordar aquest tema, però la nostra intenció no és fer referència als contes electrònics, sinó als llibres de format clàssic; els que es poden tocar, mirar del dret i del revés, començar a llegir pel començament o pel final, olorar, gastar, passar fulls amb els dits, avançar i retrocedir, llegir i rellegir, ensenyar-los a altres, traslladar-los de lloc, mirar-los ajaguts, drets o asseguts còmodament en un sofà. Els llibres de sempre, que esperem que durin molts anys.

El fet de valorar el llibre de contes de format tradicional no ens ha de privar de fer recurs a les TIC per millorar almenys dos camps en l'àmbit de la lectura que es poden considerar valuosos: **la informació i la comunicació**. Les noies i nois poden estar ara molt més informats de les novetats, activitats i de tot allò que fa referència a la literatura per a infants i joves, i també poden tenir accés a la comunicació amb altres lectors per fer intercanvis, recomanacions de lectures, discussions i, en alguns casos, encara que pocs, intercanviar punts de vista amb els mateixos autors o il·lustradors.

Per poder incorporar aquest element tecnològic en les activitats de lectura, en el sentit que proposa aquest article, és indispensable que es pugui disposar, almenys, d'un ordinador a cada aula amb connexió a

internet¹. L'altre requisit és que l'alumnat estigui mínimament alfabetitzat, que vol dir que s'han d'haver adquirit coneixements bàsics que acreditin aquests nois i noies com a usuaris informàtics. Un conjunt de sabers que van des d'obrir i tancar l'ordinador, per citar els més elementals, fins a saber-se connectar a internet i fer-hi recerques. A més s'ha de ser capaç de gestionar la informació i saber retenir o emmagatzemar el que és pertinent als objectius de la recerca. Finalment s'ha de poder construir coneixements nous, fruit de l'elaboració personal. I tot això no s'aprèn d'avui per demà.

Per sort, aquesta feina és factible de proposar-la avui perquè disposem de webs prou interessants i de contingut variat que ens donen també opcions diverses i atractives per complementar les tasques que tradicionalment havíem dut a terme en el camp de la lectura literària. És per això, que farem algunes propostes, que acompanyarem amb les adreces corresponents amb orientacions prou senzilles perquè es puguin dur a la pràctica a les aules sense més dilació. Volem remarcar que no volem, ni podríem encara que ens ho proposéssim, ser exhaustius. És molt probable que ens quedem curts; considereu-ho, només, com una introducció².

Proposarem dos tipus d'activitats: les que pretenen millorar la informació, i les que obren vies de comunicació amb l'exterior.

Activitats encaminades a fer lectors informats

No sempre és fàcil engrescar, animar a llegir llibres. Cada dia més les noies i nois estan més acostumats a un llenguatge visual, que demana poc esforç per part seva. Un llibre, per contra, demana més implicació del lector. Per combatre aquest corrent advers, pot ser bo de donar a conèixer

¹ És bo de saber que la Comissió Europea preveu que abans del 2004, cada escola de la Comunitat Europea hauria de disposar d'ordinadors a les aules; almenys se n'hauria de tenir un per a cada 15 alumnes amb connexió internet.

² Obviem incloure-hi webs d'editorials, però en recomanem la consulta. Amb un buscador, són fàcils de trobar.

elements –potser esquers- que sedueixin el lector pel llibre en qüestió: potser una imatge, la presentació del protagonista, un fragment de diàleg... Segurament per això a Edu365, s’hi presenta una pàgina que ofereix un petit tast de llibres que són novetats, com si deixessin veure el contingut d’una habitació mirant només pel forat del pany. A <http://www.edu365.com/vadellibres/llibre/06/index.html>, s’hi troba una cosa semblant. Cada mes recomanen un llibre i en deixen tastar quatre ratlles o bé presenten il·lustracions que insinuen el contingut que hi podran trobar els possibles lectors.

Es pot accedir a un web creat per tres biblioteques³ i adreçat a lectors joves. Es tracta de <http://chilias.diba.es>. S’hi pot trobar una mica de tot: informació, novetats, intercanvi d’opinions. Hi ha també orientacions encaminades a l’art de la navegació per Internet, que a més dóna pautes per valorar webs. O bé aneu a <http://bibut.parets.org/main.htm>, amb novetats, guies de lectura, amb utilitat per a alumnes i mestres.

També es poden trobar llibres recomanats al web de la revista Cavall Fort <http://www.cavallfort.es/propostes/index.html>. En general són novetats que la redacció considera destacables.

Una altra manera de fer aquest tast de què parlàvem és simplement llegint síntesis de llibres. És un bon recurs per fer-se una idea de si respon a les expectatives de noies i nois i animar a encetar-ne la lectura. Això es troba també a <http://www.edu365.com/vadellibres/biblioteca/index.html>.

De vegades, hi ha protagonistes de novel·les tan potents (l’exemple més clar és Harry Potter), que es converteixen en referents per als lectors, en personatges preferits. Doncs n’hi ha una galeria en un altre excel·lent web <http://www.educalia.org>. Entreu-hi i aneu a l’enllaç “*La màgia de les paraules*”, després passeu a “*Bojos pels llibres*” i cap a “*Personatges preferits*”. Si teniu la sort de trobar-ne algun del gust dels vostres alumnes, es podran traslladar amb un sol clic al seu web i descobrir-hi tots els

³ Les biblioteques són: Sant Pau i Santa Creu de Barcelona, Montserrat Roig de Sant Feliu i Central de Santa Coloma de Gramenet.

secrets. També hi ha recomanació de llibres amb el mateix protagonista, amb un resum força orientatiu. Un altre web complet, interessant i variat és http://www.sol-e.com/index.php?id_seccion=3., que recomana llibres, exposa novetats i permet el diàleg amb alguns autors i il·lustradors. Aquest darrer és més adequat a mestres que a alumnes.

La comunicació entre lectors

Al web <http://www.educalia.org>, també hi ha un espai reservat a l'intercanvi. Els lectors hi recomanen llibres o bé demanen que algú els en recomani. Per accedir-hi, s'ha d'anar a *Revistàlia* a partir de *Bojos pels llibres*. Podeu trobar altres webs que permeten la comunicació. La mateixa *Comunitat Virtual* d'Educàlia ofereix aquesta opció. Entreu, si no, al fòrum <http://bibut.parets.org/main.htm>, que ofereix la biblioteca can Butjosa, pensat per a ús dels més joves.

La idea de fer un xat de discussió pot ser interessant si es volen crear informacions (debats, tertúlies...) de llibres entre diferents escoles o aules. En aquest cas, qualsevol xat pot ser útil (fins i tot les *xerrades* que ofereix el web <http://www.lestresbessones.com>). De totes maneres, ja comporta una feina complementària que s'ha de sospesar i pensar si és rendible: posar-se d'acord les dues o més escoles per coincidir a la mateixa hora i organitzar el torn de preguntes i respostes (si no, tothom pregunta i no hi ha diàleg possible). Cal comptar amb els problemes tècnics afegits, que sempre fan acte de presència en un moment o altre de l'activitat, i amb la lentitud de l'escriptura amb teclat. És una activitat d'organització més complexa.

Per parlar-ne entre el grup classe, no cal buscar la sofisticació de les tecnologies. Encara no hi ha res com el directe.

La recerca d'informació d'autors, il·lustradors i altres

En algunes ocasions es demana als alumnes que facin recerca sobre autors i això ja és una mica més complicat. En aquest cas la intervenció de la mestra o mestre ha de ser encara més directa, en el sentit d'orientar les recerques i de donar pautes sobre la manera de gestionar i recollir la informació. Les recomanacions haurien de ser clares: en cap cas no s'ha de copiar (ni utilitzar el recurs de tallar i enganxar), sinó que s'ha d'escriure, cosa que es pot fer tant amb llapis com amb ordinador, només allò que s'entén després d'una lectura a consciència.

Malgrat l'evident dificultat, els alumnes podrien fer recerca sobre escriptors a <http://escriptors.com/autors/alfabetic/infjuv.html>. Coneixeran dades biogràfiques que aplanaran i completaran la interpretació de les obres llegides. Al web de Cavall Fort que ja hem comentat, sovint hi ha entrevistes a algun escriptor i, en aquest cas, tant el llenguatge com el contingut són ben bé a l'abast de noies i nois de Primària⁴.

També pot resultar suggerent entrar en un web d'il·lustradors i molt millor si es tracta de la il·lustradora o il·lustrador del llibre que s'estan llegint. Dissortadament no n'hi ha gaires, però recomanem especialment la de Fina Rifà www.arquired.es/users/finarifa/. Els permetrà d'observar i analitzar diferents treballs i estils d'una mateixa persona.

⁴ El dia que el vaig consultar, hi sortia un article dedicat a Joaquim Carbó.

Si és el mestre o la mestra qui necessita documentar-se sobre autors, novetats, dossiers temàtics, articles recents de crítica literària, té moltes i bones opcions. Volem citar en primer lloc el web d'una biblioteca de reconegut prestigi, que aquests darrers anys ha fet una gran tasca d'informatització. Em refereixo al Centre de Documentació Artur Martorell de l'IMEB http://www.bcn.es/IMEB/CDAM/cat/fr_catalegs.htm, que a més d'un catàleg molt complet de Literatura Infantil i Juvenil, ofereix una base de dades amb articles de les revistes que reben, que són una majoria de les que tracten aquesta temàtica. Us podeu posar al dia al web <http://www.andreusotorra.com/cornabou/docus/entrevistescript.html>, on hi ha notícies d'actualitat sobretot de l'àmbit català.

Informació similar, però potser molt més completa que les anteriors, amb notícies d'actualitat, articles digitalitzats, catàlegs de tot tipus, la trobareu <http://www.fundaciongsr.es>, de la Fundació Germán Sánchez Ruipérez. Molt interessant per a mestres.

I pel gust de navegar per una llibreria virtual feta amb bon gust i sentit pràctic, no us perdeu el web de la llibreria Robafaves de Mataró <http://www.robafaves.com>. L'organització per edats i temes fa que sigui útil tant a possibles compradors com a tafaners que volen estar al dia.

I ja per tancar, gosaria recomanar que, en les tasques literàries, també es compti amb les TIC. O diguem-ho d'una altra manera: les TIC s'haurien d'integrar en les activitats habituals literàries. És una manera de treure rendiment tant de les lectures com dels aprenentatges informàtics.

Destacaríem de les aportacions de les TIC,

- a) Es promouen aprenentatges exploratius amb molta autonomia per part de l'alumne.
- b) Aprenen a utilitzar eines de recerques, un aprenentatge que els ha de ser útil per a altres camps del saber.
- c) Aprenen a seleccionar, gestionar i retenir la informació rellevant.
- d) Aprenen el valor de la informació de cara a aprofundir en les lectures.
- e) Promou l'intercanvi entre lectors.

Tot això, comptant com sempre amb el mestre o la mestra que ha de tenir la funció d'orientar, estimular, guiar (... i resoldre els problemes tècnics que es presentin).

Ens cal anar explorant camins per tal de treure rendiment d'unes eines molt potents que forçosament ens han de fer repensar les activitats d'ensenyar i aprendre tal com s'han fet tradicionalment. El paper de l'alumne s'ha de relacionar més amb el de l'investigador que construeix saber, i el del mestre, amb la persona que orienta en aquest procés personal.

Àngels Prat i Pla

Departament de Didàctica de la Llengua, la Literatura i
les Ciències Socials de la UAB

Angels.prat@uab.es

Dades personals

Àngels Prat i Pla

DNI 38 153 445x

Departament de Didàctica de la Llengua, la Literatura i les Ciències Socials de la
UAB

Angels.prat@uab.es